

Proa

PEP COLL
L'any que va caure la roca

PEP COLL

L'ANY QUE VA CAURE LA ROCA

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: setembre del 2020

© Pep Coll, 2020

Autor representat per Silvia Bastos, SL. Agencia Literaria

Disseny de la coberta: Planeta Art & Disseny

Imatge de la coberta: © Jordi Prat Puig, NomadCam, Victor Suarez Naranjo i Santi Rodriguez / Shutterstock

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-841-5

Dipòsit Legal: B. 7.568-2020

Composició: Realització Planeta

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

No hem sabut mai a quina hora de la nit el poble va desaparèixer de la faç de la Terra. Érem molt joves, llavors, i tot i així ens sentíem els més desgraciats del món. La condició d'hereu ens havia condemnat de per vida a quedar-nos a casa amb els pares i padrins, mentre que els nostres germans havien tingut el privilegi d'anar-se'n a la ciutat, a treballar en una feina neta, a continuar els estudis, o a fer el que els vingués de gust. Com deia l'Esteve del Guillot, la desgràcia ens venia d'haver heretat dels vells un munt de béns inútils. Pitjor que ser uns desheretats. Dissabte fèiem cap tots a la discoteca. Per bé que la majoria ens hi deixàvem caure amb poc entusiasme, teníem ganes d'escapar-nos d'aquell món de vells, de bèsties i de rocs, de carrers empedrats, bruts de fem, abonyegats per les roques enormes que sobresortien de les cases com tumors d'un mal lleig.

Havent sopat ens entreteníem bona estona al bany ensabonant-nos de cap a peus, perfumant-nos a raig d'ampolla per treure'ns del damunt la pols dels camins, les brosses i cospins enganxats als cabells, la pudor de

fem que arrossegàvem tota la setmana. La mare ens havia deixat damunt del llit la roba neta i planxada. La majoria dels nostres vells veien amb bons ulls la sortida nocturna del dissabte. L'esperança que a la discoteca trobaríem una dona per casar-nos podia més que la por a l'accident de cotxe, a l'alcohol o a altres porqueries encara pitjors que ells sortosament ignoraven. Es negaven a admetre que les dones havien fugit del país com de la pesta, que les poques que hi havien quedat, el *rebuig* de la ramada com en deia el Bepgròs, s'estimaven mil vegades més aparellar-se amb un castellà mort de gana abans que amb un pagès del poble més ròneg i miserable del Pallars. Tanmateix, els dissabtes d'hivern la discoteca semblava el mercat del masclé. I així i tot, suportàvem tres o quatre hores de patxum-patxums eixordadors tot fent veure que ens divertíem, només per poder presumir l'endemà que havíem passat la nit al Yellow. Si ens quedàvem engorronits a casa, ens sentíem encara més desgraciats. La nit del dissabte era sagrada per nosaltres: encara que s'ensorrés el món, hauríem tocat el dos del poble.

No l'oblidarem mai, el dissabte 11 de gener de l'any 1975, la nit que ens havia de canviar la vida, la dels nostres familiars i la del poble de Malpui per sempre més. A dos quarts de dotze en punt el clàxon del Land Rover del Jaumet va reclamar des de la placeta de la Font els seus tres passatgers habituals. El conductor era tan puntual per anar a la discoteca com per anar a l'Escola Agrària, per bé que la nit del dissabte es mostrava més indulgent amb els tardaners. No li venia de cinc minuts

perquè, a banda d'avorrir-se com un xut tota la nit, els ocupants li pagaven la gasolina. Un duro per cap. En canvi, els dimarts i dijous al vespre, quan feia de taxista de tota la colla a càrrec de l'Escola Agrària, no volia fer tard a classe.

L'Esteve del Guillot fou el primer d'acudir. Abans de ficar-se al cotxe es va treure la gavadina, la girà pel costat del folre i, després de deixar-la curosament plegada damunt la darrera fila de seients del jeep, es va asseure al davant. Així ho havia volgut el Jaumet des del primer dia. Encara que l'Esteve no tenia carnet de conduir, amb ell de copilot se sentia més segur al volant. Gairebé xafant-li els talons arribà el Nasi de Perutxo, menut, escanyolit dins la seva caçadora enorme que hauria anat bé al Jaumet, que en feia dos com ell. El Bepgròs de Tabola fou, com de costum, el darrer d'arribar. No es presentà fins a tres quarts tocats, amb el seu abric de llana blau marí, perfumat de cap a peus, impecablement pentinat com si l'hagués bavat una vaca. El Jaumet no deixava fumar al jeep. Així que, abans d'entrar al cotxe, feu la darrera pipada al seu Bisonte i el llençà cap al fang del peu de l'abeurador. Tancà la porta de patac i renegà contra son pare:

—Me càgon lo cap que l'aguanta! No m'hi veuran més el pèl, a casa! Avui em quedaré a Tresp a l'hotel.

El Nasi, que sempre s'imaginava el sentit literal de les paraules, per un moment va veure el fastigós cagalló del Bep damunt la closca grisa del vell de Tabola. El Jaumet va suposar que si el Bepgròs es quedava a dormir a Tresp, a la tornada al poble no tindria el seu duro, i pensà que al proper viatge li reclamaria els deu rals cor-

responents a l'anada. Engegà el motor, encengué els fars i, després de fer un cop d'ull a cadascun dels tres miralls retrovisors, posà la primera marxa i enfilà la carretera. A fora començaven a caure gotes. El Nasi va preguntar al company de seient:

—Que te'l compren o què, el 850?

—Me n'havia sortit un de millor de segona mà, un 124 —va explicar per a tots el Bepgròs—. Se'l ven el Fra-re de Sant Roc. En demana cinquanta mil peles, però a mi me'l deixaria per quaranta, m'hi jugo un colló. Se'n vol anar a Andorra i allà se'n comprarà un d'importació. Però el meu vell no en vol ni sentir parlar.

—Quin vell vols dir? —preguntà l'Esteve—. Ton pare o ton padrí.

—Tots dos! Càgon lo forat de Carreu! Mon padrí no en sap re, del cotxe, però ell és encara l'amo de casa. La casa, l'argenda i la llibreta del banc, tot ho té a nom seu mentre visqui. A ell potser podria convence'l, però llavors mon pare...

L'Esteve va tallar-lo:

—Com vols que ton pare et deixi manar a tu, si ell encara no ha pogut manar mai? Si fas bondat, quan si-guis vell podràs comprar-te el cotxe que vulguis. Servirà almenys perquè el teu fill et porti al cementiri.

—A casa meva passa el mateix amb el tractor —es queixà el Nasi.

El Bepgròs va rematar la conversa amb la seva male-dicció preferida:

—Cony de vells! Així agafessin tots la pesta dels co-nills!!

Va ploure tot el camí, una d'aquestes pluges d'hivern fines i persistents, tan callades que es fan notar tan sols pels roncs compassats de les gomes de l'eixugaparabrises. Arribant a Tremp, el Jaumet va observar el pàrquing de la discoteca, va veure un forat no gaire lluny de l'entrada i hi va encarar el jeep amb la seva prudència habitual. Però el cotxe que venia al darrere l'avançà i li prengué el lloc. Era l'Andreu del Poblador amb el seu flamant Seat 127 de color vermell, el diable de la carretera, com li deia tothom. Ell, amb el Toni de la Roieta i el Bep-xic del Xollat, que portava de viatgers, completaven la colla de Malpui.

—Ets més lent que un bou tacat de freixura! —bramà el Bepgròs. Saltà del jeep i els altres dos al seu darrere. El Jaumet adreçà les rodes del jeep i s'allunyà a la recerca d'un lloc a l'extrem del pàrquing.

L'Andreu va baixar del cotxe imitant els gestos victoriosos de Fittipaldi després de guanyar amb el seu Mac Laren el campionat del món de Fórmula 1. Eufòric i victoriós, proclamava haver batut, a pesar de la pluja, el nou rècord de velocitat entre Malpui i Tremp: vint-i-tres minuts i quinze segons. El Bep-xic confirmava la gesta del conductor mostrant el rellotge de polsera amb què havia cronometrat la cursa.

Poc després va tornar el Jaumet d'aparcar a la cinquena forca de l'esplanada, i llavors per uns moments ens vam trobar tota la colla del poble davant l'entrada del Yellow.

—Els set magnífics de Malpui! —va bramar un concho de Llenasquer assenyalant-nos amb gestos exage-

rats—. Tota la patuleia! Aquí els teniu, acabats de sortir de les esplugues de la roca!

De seguida ens vam dispersar com si fóssim uns desconeguts. Si el fet de ser de poble ja era de per si una vergonya, ser de Malpui era una vergonya penosa.

El Yellow era ple de fum, de soroll i del jovent que hi acudia de tots els pobles de la comarca. L'Esteve va adquirir l'entrada, i un cop dins la foscor s'anà obrint pas entre esqueses de mascle, i de tant en tant alguna espatlla nua que feia olor de perfum i de dona. Acabant d'entrar, la multitud s'amuntegava davant la barra del bar, l'abeurador, com deia el Bepgròs. Tots necessitàvem tenir als dits un got de vidre amb alguna cosa freda dins. L'Esteve trigà una estona per arribar a l'abeurador i, quan hi va ser, es quedà observant els tràfecs de la Caty, l'única noia que servia entre cinc o sis cambrers. Mut i sense presses, plantat com un estaquirot a primera fila, envoltat de jovenalla que proclamaven a crits la seva beguda predilecta. Quan la cambrera va clissar-lo, continuà servint com si no l'hagués vist. A l'últim s'hi acostà:

—Un suc de pinya?

—Això mateix, senyoreta. Amb tres glaçons.

Li va servir la beguda sense mirar-se'l, com qui dona aigua al bestiar, i ell va posar damunt del taulell un bitllet de mil pessetes. Sempre li pagava amb un bitllet verd perquè li hagués de tornar el canvi, així l'obligava a estar per ell uns segons més. I, amb una mica de sort, podria fregar-li un instant la fredor dels dits. L'Esteve del Guillot es ficà els diners del canvi a la cartera, agafà el got i es girà d'esquena a la claror del bar amb la intenció de no

allunyar-se'n gaire. Tan aviat com la situació s'espongés, buscaria un lloc en un extrem de la barra, on pensava instal·lar-se tota la nit. Ell era el més gran de la colla. Havia complert vint-i-sis anys, de manera que el Jaumet i el Toni, que en tenien disset o divuit, el veien gairebé com un vell. Si en aquesta edat cada any de diferència és una línia roja que separa una colla de l'altra, vuit anys suposen una frontera llunyana. En realitat, el jovent de Malpui formàvem una colla peculiar, un poti-poti d'edats, d'orígens familiars i de caràcters dispars units pel tedi de viure en un poble de mala mort i per la necessitat d'escapar-nos-en sempre que podíem a la recerca d'un local de diversió on avorrir-nos de manera més neta i moderna.

Dins del grup a l'Esteve se'l respectava per l'edat, però també pel tracte franc, sense aires de superioritat, que tenia amb tots, i sobretot se'l respectava per la seguretat que mostrava en les seves afirmacions. De més a més, era l'únic que havia tingut ocasió de conèixer món durant la llarga fugida del poble. Havia volgut posar una granja de vaques, una explotació d'una dotzena de caps, però son pare s'hi negà. Un dia, després d'una forta discussió, va tocar el dos de casa jurant que no li tornarien a veure més el pèl. Tan sols ell sap on va anar i el que va fer els dos anys que va estar fora. No en volia parlar mai. Pel carter del poble es va saber que havia enviat una carta procedent dels Estats Units adreçada a sa germana petita. Va ser la Cèlia, una nena d'onze o dotze anys, la qui el va fer tornar a casa. Va arribar al poble que no semblava el mateix. Calmat, cordial amb tothom, disposat a obeir son pare. Es veu que el seu vell, perquè el noi estigués content, estava

disposat a construir un corral i comprar una dotzena de vaques de llet, però aleshores ell li va dir: «No malgastis els diners. Amb dotze vaques encara ens farem més pobres. Ja estem bé com ara».

El Jaumet i el Nasi no van entrar a la discoteca. Quan anaven a comprar l'entrada, van ensopegar amb el Marqués d'Aransís, que feia poc havia muntat un criador de xinxilles amb dos socis d'Isona. Es van interessar pel negoci, i com que a fora plovia i a dins amb tot aquell tribulossi eixordador no es podia enraonar de negocis, van buscar un bar a l'entrada de Tremp. Asseguts en una taula allunyada de la porta, el Nasi es va treure de la butxaca de la caçadora una llibreta on anava anotant que en un criador de xinxilles hi ha d'haver un mascle per cada sis femelles, que aquestes crien dos cops a l'any una mitjana de quatre ratolins i mig per part, i que al cap de set o vuit mesos ja són prou grosses per sacrificar-les. El Jaumet preguntà a l'expert si realment ell creia que la pell de les xinxilles eren millor negoci que la carn de conill. A casa seva en tenien una vintena de gàbies que son pare pensava ampliar fins a trenta.

—Ni punt de comparació! —exclamà el Marqués—. El conill agafa totes les pestes del món. Amb lo que us estalviareu en medicaments podeu comprar tot el pinso de les xinxilles. Barrejat amb alfals en gasten molt poc. I a l'hora de vendre no cal portar-les a l'escorxador ni esperar que passi el conillaire: quan és prou grossa, la mates, li treus la pell i a cobrar. Les primeres bèsties us les podem proporcionar nosaltres. —Feu una pausa i continuà—: Set mascles i quaranta-dos femelles és un

bon començament. Si voleu, també us portem les gàbies; coneixem un proveïdor de Balaguer que ens fa molt bon preu. Ja podeu buscar un corral ben gran per al criador. A quina casa el voleu posar?

El Nasi va respondre:

—Ni a la meva ni a la seva. No volem problemes amb la família, nosaltres.

—Una granja nova? —s'entusiasmà el d'Aranís—. Ara m'agradeu!

—Hem trobat un lloc a la rectoria del poble.

—Què em dius, ara? Que penseu fotre aquestes rates a la casa del capellà?

—És que el capellà no viu a la rectoria —va aclarir el Jaumet—. Fa anys que s'està a la Pobla. Al pis de dalt de la rectoria hi tenim el teleclub. Als corrals de sota no hi ha res i hi posarem el criador.

El Nasi afegí:

—El capellà ens n'ha donat permís, i fins i tot ens ha ajudat a netejar els corrals. És un paio jove i trempat. I ens ho deixa de franc: no et pensis ara que ens vulgui cobrar lloguer.

—Jo no me'n fiaria —va dir el Marqués—. La rectoria no és seva, és del bisbe de la Seu. D'aquí a un any o dos canvien el capellà i el que ve nou us fot al carrer. Llavors on aneu?

—Ostres, ostres! —remugava el Jaumet—. Potser sí que té raó.

El Nasi de seguida hi trobà una solució:

—Li farem firmar un paper, així no ens en podran treure.

—T'hi pots fregar el cul, amb un paper firmat pel capellà! Us veia més ambiciosos, xicots! —exclamà el d'Aransís, traient una targeta de la cartera que deixà damunt la taula—. Ja em direu lo que us fa falta. —S'aixecà de la cadira, anà a la barra a pagar la seva cervesa i passà la porta.

Els dos es van quedar una estona al bar ponderant els recels que l'expert en xinxilles havia mostrat envers la rectoria. Van arribar a la conclusió que de mossèn Suec se'n podien fiar. Així i tot, per a una seguretat total li farien signar un document on constés que els cedia el pis de l'entrada, amb corrals i celler, per un període de deu anys. Van acordar també que posarien cinc mil pessetes al negoci, dues mil cinc-cents cadascú, i que per començar comprarien vuit gàbies, set femelles i un mascle. Van fer encara una mica més de temps esperant que fossin les tres, l'hora que al Yellow deixaven entrar de franc. A les tres en punt sortien del bar i caminaven sota la pluja la mar de satisfets. A la porta es van creuar amb una colla que sortien. Ha valgut la pena esperar, va dir el Jaumet. Ens hem guanyat dues xinxilles.

La pista era deserta de balladors, tan sols hi ballaven les pampallugues de colors que hi projectava l'esfera que girava penjada del sostre. La foscor boirosa dels entorns feia invisibles les poques parelles afortunades que s'abraçaven amb avidesa aclofades als sofàs. Guiat per la claror escassa del bar, el Jaumet anà a refugiar-se al costat de l'Esteve, que continuava parapetat a la barra davant un got amb un cul de líquid blanquinós. L'últim glaçó ja feia més d'una hora que s'havia fos. De seguida hi van

acudir el Nasi i el Bepgròs, aquest amb un cubata de ginebra a les mans. El seu posat entre xiroi i idiota i la vermellor dels ulls, constant a pesar dels flaixos multicolors, demostraven que no era el primer gintònic de la nit. A l'altra punta de la barra, la Caty xerrava animadament amb una noia rossa a qui acabava de servir una coca-cola. De tant en tant, llençaven una llambregada cap al grup de Malpui i esclafien de riure. El Bepgròs va cridar per damunt de la música:

—Es foten de nosaltres, aquelles borregues. La rossa té un bon braguer. No em faria res de munyir-la.

—Te la pots emportar a l'hotel de Tremp aquesta nit—va recordar-li l'Esteve. S'empassà les escorrialles del got, baixà del tamboret que havia escalfat tota la nit—. A quin hotel ens has dit que et volies quedar?

El Bepgròs se'l quedà mirant amb un somriure estúpid. Va respondre el Nasi per ell:

—A l'hotel Tabola de Malpui. I no li cal portar cap borrega allà dalt, que n'hi té una cinquantena. I més menses que aquest parell.

A tres quarts de quatre de la matinada el jeep del Jaumet amb els seus tres companys de viatge sortia del pàrquing i enfilava la carretera de la Pobla. Continuava plovent. Els fars foradaven una cortina de pluja fina, brillant, que queia inclinada damunt la negror de l'asfalt. A Llenasquer es convertia en aiguaneu, i dos o tres revolts més amunt la neu emblanquinava la carretera. El conductor acabava de reduir la marxa quan els fars van il·luminar una bèstia aturada al mig de la carretera, una mena de gos pelut i camacurt, envoltat de volves.

—El teixó! —cridà el Nasi des del seient de darre-re—. Xafa'!!

Els crits van despertar el Bepgròs, que dormia la mona al seu costat i s'afegí a la sentència de mort del seu company. El conductor va frenar a poques passes de la fera, sense fer cas dels passatgers del darrere, que l'incitaven a tirar endavant sense por. El Jaumet s'adreçà al copilot:

—Que ho veus, com ens mira? I no es mou. Sembla que ens vol dir alguna cosa.

—És estrany —va fer l'Esteve—. Els teixons no s'enlluernen mai. Així que veuen de lluny els llums d'un cotxe, abaixen el cap i s'esquitllen cap a la vora. No el xafis. Passa per la dreta, hi ha lloc de sobres.

El conductor bracejà sobre el volant per evitar el teixó, que no es va moure poc ni molt malgrat que la baluerna del jeep va passar-li a frec. Nevava amb ganes, i a mesura que anaven guanyant altura el gruix de neu de la carretera es feia més gros. Arrapat al volant, el Jaumet conduïa una mica tens, amb els ulls clavats al vidre del parabrisa, però segur, amb la tranquil·litat que li donava menar una màquina potent i tenir l'Esteve del Guillot al costat. Si la cosa empitjorava, haurien de posar les cadenes.

A la sortida d'un revolt el conductor demanà a l'Esteve que li netegés la part superior del vidre, que s'havia entelat.

—És la neu de fora —va dir el copilot sense carnet. Es referia a la neu de la carretera, no a la que queia del cel. A pocs metres de distància els fars enfocaven una mena de bony blanc entravessat a la carretera—. Redueix.

El conductor posà una marxa curta i avançà a poc a poc fins que el para-xocs va tocar suaument una onada de neu, un pam més alta que el capó del jeep. Sense apagar el motor ni els fars, ell i l'Esteve van baixar per comprovar quina mena d'obstacle els barrava el pas. Al seu darrere va saltar el Nasi. Lleuger com anava, remuntà el pendís amb la neu fins als turmells i continuà endavant fins a perdre's dins de la nevada. Aviat tornà per comunicar-los que al darrere hi havia una roca, i més enllà es veia un terreny molt costerut. Ell no tenia cap dubte que s'havien desviat per alguna pista de terra que devia anar a una finca particular. El Jaumet negà rotundament que s'hagués mogut de la carretera, i per demostrar-ho s'ajupí al costat de la roda del davant i es posà a treure la neu amb les mans. Sota la neu no esgarrapà la terra, sinó el quitrà negre i endurit de la nova carretera de Malpui, estrenada tot just feia dos anys. No n'hi havia cap altra al terme, de pista asfaltada.

—Es deu haver esllavissat el marge —va pronosticar l'Esteve—. Haurem de continuar a peu fins al poble. No pot quedar gaire per arribar, dos quilòmetres com a màxim.

El Bepgròs es negava a sortir del cotxe. Ajagut als seients del darrere, remugava que el deixessin tranquil, que ell volia clapar. Entre tots tres van estirar-lo cap a fora, però anava tan torrat que un cop dempeus damunt la neu s'havia d'agafar a la porta del jeep per no desplo-mar-se. De cop i volta deixà anar una glopada de vòmits calents i fumejants que van obrir un cràter a la neu. Quan hagué tret tota la porqueria de les tripes i només

un fil de bava li penjava dels llavis, se'n tornà a dins i s'arraulí als seients. I allí el van deixar. El Jaumet apagà el motor i els llums, i tots tres van sortir a peu cap al poble. Es trobaven en un dels revolts de la pujada de Galau, i, per tant, en menys d'un quart d'hora hi serien.

Les petjades anteriors del Nasi van portar-los, tal com ell havia anunciat, al peu d'una costa empinada. Van continuar pendent amunt, esperançats que a l'altra banda hi retrobarien la carretera. La neu ja no queia tan espessa i la carena del serrat es podia perfilar de lluny, de manera que des del capdamunt ja veurien les llums del poble. Succeí, però, que un cop a dalt no en van veure cap, de llum, ni més avall hi hagué manera d'endevinar sota la neu cap rastre de carretera. Fins i tot l'Esteve, el que millor coneixia els topants d'aquella partida del terme perquè el seu tros de la Peira no podia quedar gaire lluny, s'estranyà de trobar-se enmig d'un paisatge desconegut. El Jaumet no parava de lamentar-se:

—Ostres, ostres! La neu ha colgat el poble.

—No pot ser, no n'ha caigut ni un pam. Si la neu hagués colgat les cases, també hauria colgat els matolls —va raonar el Nasi—. Hi ha el mateix gruix aquí que on hem deixat el cotxe.

—Doncs què fem? —preguntà el Jaumet adreçant-se a l'Esteve.

El noi més gran i assenyat de la colla feia estona que no obria la boca. Finalment decidí que, esporrets com anaven —sabata baixa, mitjons prims i roba de mudar—, no estaven en condicions de caminar desorientats damunt la neu sense tenir clar si el poble era gaire

lluny o no. Quedarien congelats abans d'arribar-hi. El millor que podien fer era tornar al cotxe, refer-se de la mullena dels peus i esperar que es fes de dia. El Nasi, però, no volgué renunciar a la recerca i continuà endavant, mentre els altres dos giraven cua guiats per les seves petjades. El Bep dormia com un soc al seient del darrere. Tot just havien tingut temps d'engegar el motor amb la calefacció a tot gas, quan darrere els vidres entelats aparegué el Nasi, blanc de cap a peus com l'abominable home de les neus. El Jaumet l'obligà a espolsar-se abans d'entrar. Entre tremolors i esbufecs, explicà que havia relliscat i havia anat a petar al cul d'un barranc.

—Si estem gaire estona aturats ens quedarem sense bateria —va advertir el Jaumet.

L'Esteve saltà altre cop a la neu i, havent comprovat que hi havia prou espai per girar, de fora estant guià el conductor fins que aquest hagué completat la maniobra. Després de tanta estona d'anar a la deriva per un paisatge desconegut, el traçat de la carretera, amb les roderes de la pujada encara ben visibles, va retornar-los uns topants familiars perfectament identificables. Així i tot, cap dels tres va tenir la sensació de despertar-se d'un malson. Ben al contrari, augmentà la confusió. Perquè, si els revolts flanquejats d'oliveres amb les branques retorçudes per la neu els confirmaven que efectivament eren a la partida de Galau, com s'explicava que trobant-se tan a prop del poble no haguessin estat capaços d'arribar-hi a peu? Ni tan sols de veure'n les llums!

En albirar les llums de Llenasquer, el Jaumet va afluir la marxa fins a aturar-se:

—I si entréssim fins a la plaça a veure si trobem algú?

—Tira avall! —ordenà el Nasi—. Que els mata-rucs dormen en aquestes hores. —I rematà el rebuig recitant la dita amb què la gent de Malpui blasmàvem el poble veí: «A Llenasquer, no se'ns hi ha perdut mai re».

El malnom de mata-rucs els venia de la fam que passaven, fins al punt que els rucs del poble, en comptes de deixar-los morir de vells al corral o de vendre'ls al carnisser, els mataven i en feien llonganisses. I era pitjor la carn de ruc vell que la de guineu, que era el nomarrot que ells ens etzibaven a nosaltres.

L'Esteve, que tenia el cap en altres assumptes, va remugar com si pensés en veu alta:

—El teixó que hem trobat de pujada. Alguna cosa en devia saber, de tot aquest misteri.